

RAQAMLI EVOLYUTSIYA INDEKSI ASOSIDA MAMLAKATLARNING RAQAMLI RIVOJLANISH DINAMIKASI

Bardiyev Sardorbek Umidbek o'g'li

Urganch davlat universiteti talabasi

Annotatsiya: *Ushbu maqolada Raqamli Evolyutsiya Indeksi (REI) asosida 2008–2023 yillar davomida ayrim davlatlarning raqamli rivojlanish darajasi tahlil qilingan. Tadqiqotda mamlakatlarning raqamli o'sish sur'atlari va global median ko'rsatkich bilan taqqoslanishi yoritilgan. Olingan natijalar raqamli transformatsiya jarayonlarini baholashda REI indeksining ahamiyatini ko'rsatadi.*

Kalit so'zlar: *Raqamli iqtisodiyot, Raqamli Evolyutsiya Indeksi, raqamli rivojlanish, raqamli transformatsiya.*

Abstract: *This article analyzes the level of digital development of selected countries during 2008–2023 based on the Digital Evolution Index (REI). The dynamics of digital growth and comparison with the global median indicator are examined. The results confirm the practical relevance of the REI in assessing digital transformation processes.*

Keywords: *Digital economy, Digital Evolution Index, digital development, digital transformation.*

Аннотация: *В статье проводится анализ уровня цифрового развития отдельных стран за 2008–2023 годы на основе Индекса цифровой эволюции (REI). Рассматривается динамика цифрового роста и сравнительная оценка с глобальным медианным показателем. Полученные результаты подтверждают практическую значимость индекса REI при оценке процессов цифровой трансформации.*

Ключевые слова: *Цифровая экономика, Индекс цифровой эволюции, цифровое развитие, цифровая трансформация.*

Kirish

Bugungi globallashuv va texnologik taraqqiyot sharoitida raqamli iqtisodiyot mamlakatlarning ijtimoiy-iqtisodiy rivojlanishida hal qiluvchi omillardan biriga aylanmoqda. Raqamli texnologiyalar ishlab chiqarish samaradorligini oshirish, davlat boshqaruvini takomillashtirish, biznes muhitini rivojlantirish hamda aholining turmush sifatini yaxshilashda muhim rol o'ynamoqda. Shu sababli mamlakatlarning raqamli rivojlanish darajasini baholash va taqqoslash zamonaviy iqtisodiy tadqiqotlarning dolzarb yo'nalishlaridan biri hisoblanadi.

Mazkur jarayonlarni kompleks baholashda xalqaro indekslardan foydalanish alohida ahamiyat kasb etadi. Shunday indikatorlardan biri Raqamli Evolyutsiya Indeksi mamlakatlarning raqamli transformatsiya darajasi hamda rivojlanish tezligini aniqlashga xizmat qiladi. REI nafaqat hozirgi raqamli holatni, balki kelajakdagi o'sish salohiyatini ham baholashi bilan boshqa indekslardan ajralib turadi.

Raqamli Evolyutsiya Indeksi asosida 2008–2023 yillar oralig'ida AQSh, Germaniya, Xitoy, Rossiya va O'zbekiston kabi davlatlarning raqamli rivojlanish dinamikasi tahlil qilinadi. Tadqiqotning asosiy maqsadi mamlakatlar o'rtasidagi raqamli tafovutlarni aniqlash, ularning rivojlanish sur'atlarini solishtirish hamda O'zbekistonning global raqamli makondagi o'rnini baholashdan iborat

Raqamli Evolyutsiya Indeksi (REI) – bu global miqyosda raqamli iqtisodiyotning rivojlanish darajasini baholash va tahlil qilishga mo'ljallangan indikator bo'lib, Tufts University (AQSh) tomonidan ishlab chiqilgan. REI mamlakatlarning raqamli transformatsiya salohiyatini aniqlashda muhim vosita hisoblanadi, chunki u nafaqat hozirgi holatni, balki raqamli rivojlanish tezligini ham o'lchaydi. Shu sababli, u global raqamli strategiyalarni tahlil qilish va kelajakdagi o'sish potentsialini aniqlashda keng qo'llaniladi.

Ushbu indeks uchta asosiy mezon bo'yicha baholash olib boradi: raqamli iqtisodiyotning o'sish sur'ati, innovatsiya va bozor muhit. Raqamli iqtisodiyotning

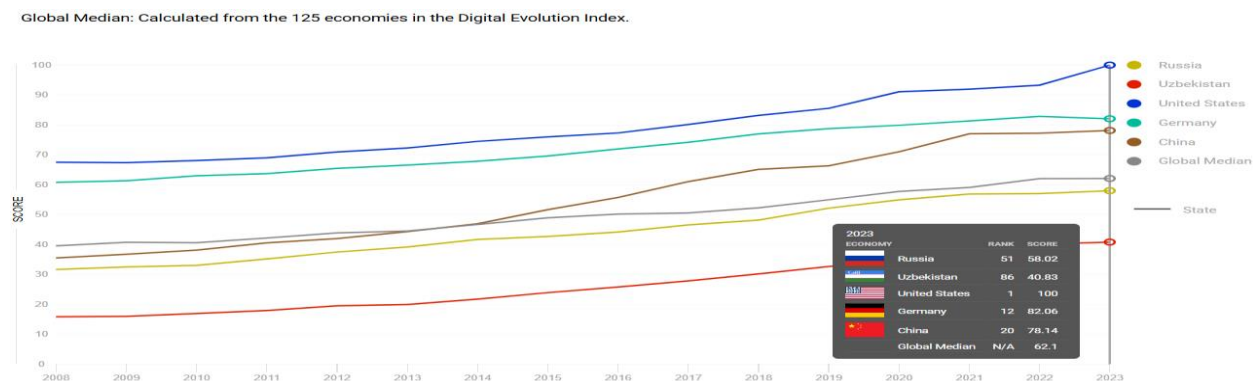

o'sish sur'ati mamlakatning texnologik infratuzilmasini rivojlantirish va yangi texnologiyalarni tatbiq etish tezligini ko'rsatadi. Bu ko'rsatkich mamlakatning raqamli transformatsiyada qancha tezlik bilan oldinga siljiy olishini aniqlashga yordam beradi.

Innovatsiya mezoni esa startaplar, ilmiy tadqiqotlar va texnologik yechimlar orqali raqamli transformatsiyaga qo'shilayotgan hissani baholaydi. Shu orqali mamlakatning texnologik yangiliklarga ochiqligi va ilm-fan sohasidagi salohiyati o'lchanadi. Yuqori innovatsion ko'rsatkichlar esa mamlakatning raqamli iqtisodiyotda raqobatbardoshligini oshiradi.

Bozor muhit mezoni raqamli mahsulotlar va xizmatlarni yaratish va rivojlantirish uchun iqtisodiy va regulyativ sharoitlarning qulayligini o'lchaydi. Bu indikator mamlakatdagi biznes muhitining barqarorligi, investitsiya imkoniyatlari va raqamli biznesni qo'llab-quvvatlash darajasini ko'rsatadi. Quvvatli bozor muhiti mamlakatning raqamli transformatsiyada muvaffaqiyatli bo'lishini ta'minlaydi.

REI indeksining asosiy afzalligi uning **dinamikligi**dir. U faqat mavjud holatni emas, balki kelajakdagi o'sish sur'atini ham ko'rsatadi. Shu sababli, REI siyosatchilar, tadbirkorlar va tadqiqotchilar uchun mamlakatlarning raqamli strategiyasini rejalashtirish va raqobatbardoshlikni oshirish yo'nalishlarini aniqlashda muhim vosita sifatida xizmat qiladi.

10-Rasm. Quyidagi grafik Raqamli Evolyutsiya Indeksi ¹

¹ <https://digitalevolutionindex.tufts.edu/compare/ru-uz-us-de-cn/trend>

Quyidagi grafik Raqamli Evolyutsiya Indeksi asosida 2008–2023 yillar oraligʻida ayrim davlatlarning raqamli rivojlanish darajasi qanday oʻsganini koʻrsatadi. Grafikda AQSh, Germaniya, Xitoy, Rossiya, Oʻzbekiston hamda global median koʻrsatkichlari taqqoslangan.

Grafikdan koʻrinib turibdiki, 2008–2023 yillar davomida barcha davlatlarda raqamli rivojlanish darajasi izchil oʻsish tendensiyasiga ega boʻlgan. Biroq oʻsish surʼatlari va yakuniy natijalar mamlakatlar kesimida sezilarli darajada farq qiladi.

AQSh butun davr mobaynida yetakchi pozitsiyani egallab kelmoqda. 2008 yilda taxminan 67 ball atrofida boʻlgan koʻrsatkich 2023 yilga kelib 100 ballga yetib, 125 ta iqtisodiyot orasida 1-oʻrinni egallagan. Bu AQShda raqamli infratuzilma, innovatsiyalar va texnologik muhit juda yuqori darajada rivojlanganini anglatadi.

Germaniya barqaror va izchil oʻsish namunasini koʻrsatadi. Uning koʻrsatkichi 2008 yildagi 61 balldan 2023 yilda 82,06 ballga yetib, 12-oʻrinni egallagan. Germaniya raqamli transformatsiyani sanoat va davlat boshqaruvi bilan uygʻun olib borayotgan rivojlangan davlatlardan biri hisoblanadi.

Xitoy esa eng tez oʻsayotgan mamlakatlardan biri sifatida ajralib turadi. 2008 yilda 36 ball atrofida boʻlgan koʻrsatkich 2023 yilda 78,14 ballga yetib, 20-oʻrinni egallagan. Bu Xitoyda raqamli texnologiyalar, elektron savdo va platforma iqtisodiyotining jadal rivojlanayotganini koʻrsatadi.

Rossiya oʻrtacha oʻsish surʼatlariga ega boʻlib, 2008 yildagi 32 balldan 2023 yilda 58,02 ballga koʻtarilgan va 51-oʻrinda joylashgan. Rossiya koʻrsatkichi global medianga yaqinlashib bormoqda, ammo yetakchi davlatlardan hali ancha orqada.

Oʻzbekiston grafikda eng past boshlangʻich nuqtaga ega davlat boʻlsa-da, ijobiy dinamika yaqqol koʻzga tashlanadi. 2008 yildagi 16 balldan 2023 yilda 40,83 ballga yetib, 86-oʻrinni egallagan. Bu raqamli iqtisodiyot endi shakllanayotganini, biroq soʻnggi yillarda sezilarli rivojlanish boshlanganini koʻrsatadi.

Global median ko'rsatkichi 2008 yilda 40 ball atrofida bo'lgan bo'lsa, 2023 yilda 62,1 ballga yetgan. Bu butun dunyo miqyosida raqamli rivojlanish umumiy trend sifatida kuchayib borayotganini tasdiqlaydi.

Xulosa qilib aytganda, Raqamli Evolyutsiya Indeksi global raqamli iqtisodiyotni baholashda samarali va dolzarb indikator bo'lib, u orqali mamlakatlar raqamli transformatsiya sohasidagi kuchli va zaif tomonlarini aniqlay oladi hamda strategik qarorlar qabul qilish imkoniyatiga ega bo'ladi. Shu tarzda REI, raqamli rivojlanishni o'lchash va kelajakda mamlakatlarning raqamli salohiyatini oshirish bo'yicha muhim qo'llanma sifatida xizmat qiladi.

Xulosa

O'tkazilgan tahlil natijalari shuni ko'rsatadiki, 2008–2023 yillar davomida global miqyosda raqamli rivojlanish izchil va barqaror o'sish tendensiyasiga ega bo'lgan. Biroq mazkur o'sish sur'atlari mamlakatlar kesimida sezilarli darajada farqlanadi. AQSh raqamli infratuzilma, innovatsiyalar va bozor muhitining yuqori darajada rivojlangani sababli butun davr mobaynida yetakchi o'rinni egallab kelmoqda. Germaniya va Xitoy esa barqaror hamda tezkor o'sish namunasini ko'rsatib, raqamli iqtisodiyotda kuchli pozitsiyalarni shakllantirgan.

Rossiya ko'rsatkichlari global medianaga yaqin bo'lib, o'rtacha rivojlanish darajasini ifodalaydi. O'zbekiston esa nisbatan past boshlang'ich nuqtaga ega bo'lishiga qaramay, so'nggi yillarda ijobiy va barqaror o'sish dinamikasini namoyon etmoqda. Bu mamlakatda raqamli iqtisodiyotni rivojlantirish bo'yicha olib borilayotgan islohotlar va strategik dasturlar samara berayotganidan dalolat beradi.

Umuman olganda, Raqamli Evolyutsiya Indeksi mamlakatlarning raqamli transformatsiya jarayonlarini baholash, kuchli va zaif tomonlarini aniqlash hamda kelajakda samarali raqamli strategiyalarni ishlab chiqishda muhim tahliliy vosita hisoblanadi. Mazkur indeksdan foydalanish O'zbekiston uchun ham raqamli

salohiyatni oshirish, xalqaro raqobatbardoshlikni kuchaytirish va barqaror iqtisodiy o'sishni ta'minlashda muhim ilmiy-amaliy ahamiyatga ega.

Foydalanilgan adabiyotlar:

1. Chakravorti B., Bhalla A., Chaturvedi R. Digital Evolution Index 2023. – The Fletcher School, Tufts University, USA.
2. <https://digitalevolutionindex.tufts.edu/trajectory>
3. World Bank. World Development Report: Digital Dividends. – Washington, DC, 2023.
4. OECD. Digital Economy Outlook. – Paris: OECD Publishing, 2022.
5. United Nations. E-Government Survey 2022: The Future of Digital Government. – New York, 2022.
6. https://data360.worldbank.org/en/indicator/WB_WDI_SP_POP_GROW?view=trend&average=EUU
7. O'zbekiston Respublikasi Raqamli texnologiyalar vazirligi. Raqamli O'zbekiston – 2030 strategiyasi. – Toshkent, 2020.